

Zsidó Kultúra Európai Napja

A Diaszpóra színes világának nyomában (beszámolónk a 3. oldalon)

Szukkot Komáromban Malek Andrea koncertjével

A Komáromi Zsidó Hitközség ezúton hív meg minden érdeklődőt Szukkot - Asátoros ünnep alkalmából tartandó összejövetelére, melyre **2017. október 8-án, vasárnap 14:30-kor** kerül sor a Menházban.

Program:

- Dr. Schöner Alfréd főrabbi, az OR-ZsE rektora szól az ünnep jelentőségéről
- Sági György új könyvének bemutatója
- Malek Andrea – Jáger Bandi duó koncert

Malek Andi Soulistic zenekar: a neves énekesnő és Jáger Bandi zongorista, zeneszerző együttműködéséből jött létre 2016-ban, mint egy nagyon különleges és kortárs világzenei projekt. A "Soulistic" név a lélek és a zene közötti szoros kapcsolatra utal. Ezen a délutánon, a legjobb zsidó dalokat hozzuk el, illetve zsidó zeneszerzők műveit és elfelejtett magyar népdalokat hallhat a közönség.

Minden érdeklődőt szeretettel várunk a Menházba! Előzetes regisztráció 2017. október 4-ig a kile@menhaz.sk címen.. ■

Szerkesztői gondolatok

Szeptember első vasárnapján délelőtt ülök a komáromi zsinagógában. Alig pár perce indult el a Zsidó Kultúra Európai Napjának rendezvénye. A Tóraszekrény előtt Balogh István tanár úr ad elő az őszi ünnepekről. Miközben a mondandóját színesítő vetítésért felelek, van időm kicsit elkalandozni az ősi falak között. Ilyenkor, pár héttel a Nagyünnepek előtt, hosszú évek óta összegyűlik közösségünk, és a régióból érkezett hittestvéreink, szimpatizánsaink. Az arcok persze változik az esztendőök során, de a Menház különleges atmoszférája, a zsidó kultúra ünnepe minden évben belengi a teret. Jó érzés itt lenni, tanulni és tanítani.

Egy-egy apró morzsát, mozaikdarabot bizonyára mindenki hazavisz ma este Komáromból. Lehet, hogy ez egy bibliai történet, egy évszám valamelyik előadásból, vagy egy dallam a napzáró koncertből. Az évek során ezek az apró részletek összeállnak, gyarapítják tudásunkat erről ősi vallásról.

Mi mást kívánhat az ember, teljen meg a Menház szeptember első hétféjén, az európai zsidó kultúra ünnepen még nagyon sokáig. Legyünk együtt ezeken a különleges vasárnapokon. ■

PA

A hagyományok és a csodák nyomában...

Augusztus 27-én ismét buszra szállt közösségünk apraja nagyja, nekivágtunk a hagyományos őszi kirándulásnak. Budapestet kerestük fel, ahol gazdag program várt bennünket. Kóser ebéddel indítottunk a Scheiber Sándor Általános Iskola és Gimnázium ebédlőjében, majd a Dohány utca felé vettük az irányt. Belestünk a turistákkal teli zsinagógába, ezt követően a múzeumban Toronyi Zsuzsanna, a Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár igazgatója mutatta be csapatunknak a megújult állandó tárlatot.

Az izgalmas - számos történettel tarkított - vezetés nagy élményt jelentett minden résztvevőnek. Jutott egy kis idő az emlékkert megtekintésére és már indulunk is Óbudára, ahol elsőként a Csodák Palotája három interaktív kiállítását tekintettük meg Paszternák András, az intézmény tudománykommunikációs vezetőjének kalauzolásával, majd egy látványos kémiai kísérletbemutatót néztünk meg, így tisztelegve Richter Gedeon, a magyarországi gyógyszergyártás kimagasló személyiségének emléke előtt.

Tudományos élményekkel gazdagodva sétáltunk el a Frankel zsinagógáig, ahol a Zsidó Nyári Fesztivál előkoncertjén vidám, nyárázó klezmerestén vettünk részt. A Klezmerész zenekar, a helyi kórus, Nógrádi Gergely kántor, valamint a meghívott vendégek varázslatos hangulatot teremtettek az óbudai közösség otthonában. Sokan még a buszon is dúdolták a dallamokat. Élményekkel gazdagodva tértünk vissza Komáromba.

Köszönet mindazoknak, akik az út szervezésében és lebonyolításában közreműködtek! ■

PA

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

2008. január 1-től támogatását az alábbi bankszámlaszámokra küldheti (támogatás személyesen a KZSH titkárságán és csekken is lehetséges):

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

A KZSH címe: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK060900000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno vagy

IBAN: SK525200000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Köszönjük!

Faliújság rövid hírek

✦ A KZSH-t, a Shalom klubot és a HHT-t támogatták: dr. Földes Ondrej (Pozsony), Megó Mária (Komárom), dr. Juhász Máté (Szeged) és anonimitásukat kérő adományozók. Köszönjük!

✦ A komáromi Selye János Egyetem IX. Nemzetközi Tudományos Konferenciájára 2017. szeptember 12-13-án került sor. A Teológiai Szekcióban két zsidó témájú előadás is elhangzott dr. Róbert Péter és Riszovannij Mihály által. Az eseményen hitközségünket dr. Novák Tamás képviselte.

✦ Szeptemberben is érkeztek vendégek hitközségünkhöz. Bel- és külföldi látogatók egyaránt örömmel keresik fel felújított közösségi tereinket és zsinagógánkat.

✦ Új könyveket vásároltunk a Spitzer Béla Kiskönyvtárnak, az ünnepek után újra várjuk olvasóinkat.

✦ Előzetes: A Komáromi Zsidó Hitközség chanukai ünnepségére december 17-én, vasárnap délután kerül sor. Neves művészek lesznek vendégeink. Mindenkit szeretettel várunk.

✦ A KZSH irodája és temetőnk az őszi ünnepek alatt az alábbi napokon zárva tart: október 5-6. és 12-13.

Támogatóink / naši sponzori:

Hitközségi Híradó (Spravodaj) – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja (mesačnik ŽNO v Komárne). Alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő** –
séfrendaktor: Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak** – spolupracovníci: Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő** – grafická úprava: Saláth Richárd, **olvasószerkesztő** – jazyková korektúra: Vadász Magda (Budapest), Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomtatás** – tlač: Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH címe** – adresa ŽNO: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel./fax: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO:** 34073400. Alapítva 5756-ban. Realizované s finančnou podporou Úradu vlády Slovenskej republiky - program Kultúra národnostných menšín 2017. Periodikum je nepredajné. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

A Diaszpóra színes világának nyomában – Zsidó Kultúra Európai Napja Komáromban

Hagyományainkhoz híven idén is bekapcsolódtunk az európai kezdeményezésbe, kitértük zsinagógánk kapuit a zsidóság iránt érdeklődők előtt. A rendezvénynek idén a megújult közösségi terünk adott otthont az imaház mellett.

A délelőtti program keretén belül, Balogh István, az OR-ZSE doktorandusza, a budapesti Scheiber Sándor Gimnázium tanárának előadását hallgattuk meg a közelgő ünnepekről, majd a Dunaszerdahelyről érkezett vendégünk, Sklut Tibor vezetett be minket az Izraelből származó önvédelmi technikák világába. A legfiatalabbakat játszósarok várta az iroda előterében, Paszternák-Szendy Barbara a szombatról és a főbb zsidó ünnepekről tartott foglalkozást. A Budapestről érkezett kóser ebédet követően - melyen a kerek születésnapját a napokban ünneplő irodavezetőnk, Haas Juditot is felköszöntöttük -, a családfakutatásé

volt a főszerep. A téma szakértői, Gerő Szandra és Udvarhelyi Anikó a Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár Családkutató Központjának munkatársai, a hallgatóság kérdéseire is válaszoltak, ezzel is segítve az érdeklődőket a kutatásban. A tudományos szekció zárásaként 150 éves az „Emancipációs törvény” címmel hangzott el Vajda Károly, a komáromi Selye János Egyetem docensének előadása.

A Docpiano Band koncertje előtt adtuk át a Kehila és a Kehila-Haver díjakat. A HAKOL BESEDER című koncert – fellépők: dr. Juhász Máté és Kovács András, a Magyar Rotary zenei nagykövetei - dallamaival zártuk a napot.

Köszönet Vadász Magdának a szlovák szinkrontolmácsolásért és a rendezvény szervezésébe lebonyolításába bekapcsolódó közreműködőknek! ■

PA

Kehila és Kehila Haver díjak 2017

Kehila díjban részesültek

Prof. Dr. Pavel Traubner – Holokauszt túlélő, neurológus, a pozsonyi Komensky Egyetem orvosi karának nyugalmazott dékánja, a Szlovákiai Zsidó Hitközségek Szövetsége tiszteletbeli elnöke. Munkássága során folyamatosan segíti régióink kis közösségeit, mindig örömmel látogat el Komáromba.

Neubarth István – A székesfehérvári órásmester néhány évvel ezelőtt lett a helyi hitközség elnöke, ahol naponta azon fáradozik, hogy a hagyományok tovább éljenek. A hitélet fennartása mellett kirándulásokat, társadalmi eseményeket szervez. Gyakran a szélsőségek ellen is határozottan ki kell állnia, mint a közelmúltban, amikor sikerült megakadályozni Hóman Bálint szobrának felavatását.

Kehila Haver-díj

Dr. Antala Zsuzsanna – Komáromi születésű. A pozsonyi Komensky egyetemen, majd Szegeden szerzett magyar-szlovák szakos diplomát. A Magyar Televízióban a Domovina című szlovák nemzetiségi műsor vezető szerkesztője, filmrendező. Munkáiban előnyben részesíti a kisebbségi léttel összefüggő egyház-zene - és művészettörténeti témákat. Szegedi lakosként látogatja a helyi hitközség rendezvényeit. Tudósításában kifejezi közösségünk iránti szimpátiáját.

Varsányi Márta – Pedagógus, nyelvész, könyvszerkesztő. A Komensky egyetemen szlovák nyelv és esztétika szakos diploma megszerzése után városunkban tanította az itt tanuló vietnami és észak-koreai diákokat szlovákra, majd a magyar gimnáziumban törekedett a szlovák nyelv eredményesebb oktatására. Ennek érdekében több tankönyvet,

segédkönyvet szerkesztett, majd könyvkiadót alapított. A közösségi oldalakon elsőként emeli fel szavát a rasszista, antiszemita megnyilvánulások ellen, élesen bírál minden ilyen jellegű tevékenységet.

Dr. Simonik Péter – A Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Karának docense. Helytörténeti kutató. A zsidóság múltjával foglalkozó konferenciák rendszeres előadója. Szénporos emlékkavicsok című munkája a tatabányai zsidóság társadalmi és gazdasági szerepével foglalkozik a bányanyitástól a 2. világháború végéig. Emlékkötetet szerkesztett Vida Jenőről, a bányászat megteremtésének jeles személyiségéről. A tatabányai zsidóság múltjának kutatásában végzett kiemelkedő tevékenységéért a díjra javasolja a Szenes Hanna Magyar Izraeli Baráti Egyesület.

Ludovít Chládek és Juraj Slabík – Az aranyosmaróti zsidó temető felújítása során kifejtett tevékenységükért, a ravatalozó újjáépítéséért. Összegyűjtötték a megszünt közösségről fellelhető dokumentumokat és kiállítás formájában bemutatják azokat. Holokauszt emléknapokat szerveznek és megrendezik a városból elszármazottak találkozóját. Tevékenységükért kitüntetésre javasolta őket Ing. Jozef Dukes. ■

„A kiengesztelődés titka az emlékezés.”

Holokauszt Emléknap a Selye János Gimnáziumban

Szlovákia szeptember 9-ét határozta meg a Holokauszt és a Rasszista Erőszak Áldozatainak Napjaként. 2003-tól minden év szeptember 9. a Holokauszt Emléknapja az általános- és középiskolákban. Napjainkban, több mint fél évszázaddal utána, már alig vannak túlélők, akik tanúsíthatják a borzalmat, melyek rázúdultak a zsidó népre.

Közös kötelességünk a Holokauszt áldozataira való emlékezés, valamint az ellene kiállók előtti tisztelgés. 2003 áprilisában a Selye János Gimnázium igazgatója Andruskó Imre kezdeményezésére iskolánk a Komáromi Zsidó Hitközséggel együtt Holokauszt-emléknapot rendezett. A program célja az volt, hogy megismertesse a komáromi gimnázium tanulóit a vészorszak történetével, valamint a formális és informális oktatás módszereivel emléket állítson Komárom és környéke egykori zsidó lakosainak.

Szeptember 8-án a gimnázium előtt gyűltek össze a 2. évfolyam diákjai, hogy közösen emlékezzenek meg az áldozatokról PhD. Deák Irén történelemtanár bevezető gondolataival. A több mint háromórás előadás célja nemcsak a megemlékezés, hanem a múlt teljesebb megértése, az empátia felkeltése, s annak felismerése, hogy a Holokauszt az egész emberiség számára hatalmas veszteséget jelentett, s ezáltal megakadályozzuk bármiféle népiirtást, akárhol is történjen az a világban. Diákjaink betekintést kaptak a komáromi zsidó hitközség életébe,

rövid előadáson vettek részt Paszternák Antal és Dr. Novák Tamás tolmácsolásában a zsinagógában, majd a zsidó temetőben hallhattak a zsidóság temetkezési szokásairól, összehasonlítva azt más vallások szokásaival. Majd megnézték a zsidó sírokat, neveket és a sírfeliratokat, jelképeket a sírköveken. Visszatérve az iskolába a Holokauszt szemei című ismeretterjesztő filmet nézték meg.

Minden emléknaphoz szerepe van a jelen alakításában. A 21. században is tanulóinknak szüksége van a múlt valóságának őszinte megismerésére, arra, hogy tanulni tudjanak a történelemből. Az elmúlt korok csodáin kívül tudniuk kell a szörnyűségekről is. Meg persze a magyar kultúra kimagasló alakjairól, akik itthon vagy emigrációban túlélték a vészorszakot, mint például Hajós Alfréd, Örkény István, Karinthy Frigyes, Teller Ede, Kálmán Imre, Neumann János... Mindenképp említést érdemelnek „az igaz emberek az embertelenségben”, mint például Apor Vilmos, Bajcsy-Zsilinszky Endre, Raoul Wallenberg. De a megemlékezés része kell hogy le-

gyen néhány talán megválaszolhatatlan, mindenképp elgondolkodtató kérdésnek is: Miért történt meg? Mit lehet tenni, hogy ez soha, sehol semmilyen vallási, etnikai, nemzeti közösséggel szemben ne ismétlődjen meg?

A komáromi Selye János Gimnáziumban támogatjuk a Holokauszt Emléknap évenkénti megrendezését. Közben a diákok a Holokausztról és más népiirtásról tanulnak, rá kell ébredniük, hogy ilyen - emberek által elkövetett bűntettek - újra előfordulhatnak, ahogy ez megtörtént a zsidókkal, megtörténhet másokkal is. Emlékezzünk az áldozatokra és próbáljuk megérteni, mi történt több mint 70 évvel ezelőtt, amikor a rasszizmus, az előítéletek és a gyűlölet szabadon tombolhatott, és az okok feltárása, megértése a jelen korszaknak is fontos. A „felsőbbrendűség” csak akkor érvényesül, ha kreálunk egy „alsóbbrendűt”, akihez képest mi felsőbbrendűek vagyunk. A történelmi tanulságok őszinte kimondásával „el tudjuk érni az embereket, a lelkeket, hogy megfelelő oktatási programokkal, magunk és mások iránti tiszteletre neveléssel fel tudjuk készíteni a jövő generációt egy emberségesebb világgé építésére”. ■

*PaedDr. Králik Zsuzsanna,
főszervező*

Nyárázó családi tábor Szarvason

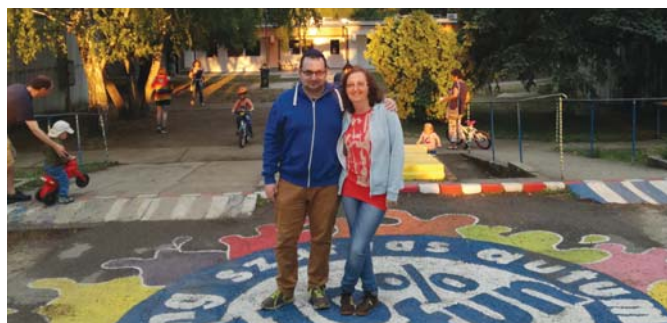
A szarvasi Camp Jichak családi tábor önkénteseiként indítottuk 2017 nyarat, s így is zártuk azt feleségemmel, Barbival. Csütörtök este érkeztünk meg az alföldi településre, éppen elcsipve a gyerektábor negyedik turnusának látványos záróshowját a Kupolában, a tábor sportsarnokában.

Amint véget ért a műsor, már indultunk is a Beth David közösségi épület felé, hogy nekilássunk a felkészülésnek, hiszen másnap, a gyerekhad távozása után, elkezdtek érkezni a családok. Reggelig elkészült a kisgyerekeket váró dühöngő, a játszószoza és a kinti játszótér is.

A péntektől keddig tartó közös táborozás ismét remek hangulatban telt, köszönhetően a Forgács Anna és György által vezetett csapatnak. A különböző sportolási lehetőségek mellett, kézműveskedés, családi versenyek, kalácsfonás, kö-

zös szombatfogadás, gyerekfoglalkozások színesítették a programot. Az egyéb teendők mellett, mi a szombat ünnepekről tartottunk egy interaktív peulát a zsinagógában, illetve Spatula Sáraként és Kémcső Jenőként népszerűsítettük a kémiát a fiatalok körében.

Volt még jóhangulatú kerti sütögetés és esti közösségépítő tábortűz is. Aki teheti, mindenképpen próbálja ki valamilyen családi turnust Szarvason. ■

EGY ÉV IZRAELBEN

Dr. Paszternák András útinaplója

64. fejezet Macskalány és denevérek

(2012. február 27.)

A megszokottnál nehezebben kezd a blogíráshoz. Szomorú, rossz hírek érkeznek otthonról. Amikor az ember egészségben tudja az övét a messzi távolban, az biztonságot adó háttérrel teremt, melynek segítségével teljes mértékben fókuszálhat a poszt-doktori kutatásra, az ideiglenes lakhelyén történetekre. Ha az idilli állapot megtörik, mint most, akkor lélekben egy picit (gyakran nagyon) minden percben ott van a Duna és a Vág folyók összefolyásánál.

Még a múlt hét előtti szemináriumon ígérte meg Eszter, ha teheti, meglátogat a Bar Ilánon. A családot leszámítva ő az első, aki az általában zsúfolt izraeli programjában időt szakított a felsőoktatási intézmény vizitjére. Azt javasoltam, jöjjön a 161-sel Tel-Avivból, átutazni Bnei Brakon már maga egy élmény.

A kétezres évek elején ismertem meg, hol máshol, mint Szarvason. Akkor már egy-két nyárral a hátam mögött, tapasztalt „vén rókaként” kicsit furán, kételkedve fogadtam, fogadtuk a korcsoportozó újonnan csatlakozókat, köztük Esztert is. Az évek során szerencsére a kezdeti „ellenszenv” szertefoszlott, s mára azon kevesek egyike, akik pusztán jelenlétükkel mosolyt tudnak csalni az arcomra. A szolnoki téli táborban volt egy macskafület idéző

sapkája, így lett ő a macskalány.

Ramat Amidarnál, a buszvégállomásnál vártam rá, majd megmutattam neki a nanotechnológiai épületben lévő laborunkat, s próbáltam mesélni a szabadszempellel láthatatlan „nanokutatásainkról”. Pinchas kollégám rögvest téát főzött, sütit kínált vendégünknek. A tudomány után átmeneti otthonom, a Negba utca és környékének feltérképezése várt ránk. A park közelében a macskalány felkiáltott: „Denevérek!”. „Mi, hol? Ne mááá... azok galambok! – hitetlenkedtem egészen addig, amíg el nem repült egy felettem is. Batmani volt a szituáció.

Kedvenc éttermemben vacsoráztunk, az ételre várva fura „szag” csapta meg az orrunkat. Két asztallal arrébb tisztába tettem egy kisbabát, igen, ott az étterem közepén, karnyújtásnyira az anya és a nagymama tányérjától. Khmm, hát igen, ez is Izrael. Így legalább Eszternek is jutott szakmai élmény (lévén, hogy hivatása kötődik az egészen pici gyerkőcökhöz), az általam prezentált sok kémia mellett.

A Ramat Gan-i kirándulás szerény hajlékom villámbemutatásával zárult. Kedves Eszter, köszönöm, hogy benéztél! Jó volt dumálgatni egy kicsit!

(2012. március 2.)

Csupán néhány pillanat, 24 óránként minimum egyszer, a leggyakrabban este. Pár másodperc az egész, de elengedhetetlen része az izraeli hétköznapioknak. Bemész az egyetemre,

ismerősen mosolyogsz a biztonságiakra, lehúzol 8-10 órát, aztán hazafelé megküzdesz a marcona szerkezettel. Kezeket a vasvillákra, s már forogtad is ki magadat a tudomány világából. Kevesebb mint egy félkör, s kint vagy, a nanotechnológia után most már foglalkozhatsz olyan földi dolgokkal, mint mit eszel majd vacsorára, mit kezdj azzal a pár órával, ami a reggeli visszatérésig hátra van.

Minden nap úgy érzem, mintha 8-10 évesen a Miskolc-tapolcai strandról pörgetném ki magam. Ott láttam először hasonlót, s úgy néz ki, azóta sincs jobb találmány az egyirányú kiléptetésre. A csütörtöki kiforgások még varázslatosabbak: vége egy újabb hétnek, a 150-160° alatt leperegnek az elmúlt hét nap legmeghatározóbb pillanatai. Így hónap elején, a lakbér fizetés táján mindig beugrik, már 6, 7, 8 hónapja idekint. S most ismét, vége a kilencediknek. Ha Ramat Ganba érkezésemkor gyermekem fogant volna, most már apa lehetnék.

Az idő múlását jelzi a lassan beköszöntő Purim is. A fogyasztói társadalom a világ minden pontján ráakad a maga ünnepeire, vallástól függetlenül. Az üzletek telis-tele mindenféle kicsiknek és nagyoknak készült jelmezekkel. A piramis alakú, decemberben még trendlinek árult csokisajándékdobozokról, levágták a tetején kiálló fogantyút, kaptak purimi díszítést, s máris vételre csábítják az édes-szájú vásárlót. A Hámán-táska legalább két hete megjelent a pékségek kínálatában, s a szupermarketben is vehetünk vagy nyolc félet.

Azt az OR-ZsE-ban, a liturgiátörténet előadó szakon nem tanították, hogy a petárdázás miként kötődik a perzsi eredetű ünnephez, egészen eddig egyet sem hallottam, most meg durrogatnak mindenfelé.

Legyen hát vidám, békés Purim a világon mindenfelé! ■

Folytatjuk

Feuerstein Azriel:

KELJFELJANCSI

Utóirat 2. rész

Miért írtam ezt a könyvet? Nem azért, hogy mint egy indiai koldus, a sebeimet mutogassam. A mi nemzedékünk kapuzárás előtt áll és napról napra növekszik azoknak a száma, akik már nincsenek velünk, és ha találkozol azokkal, akik még megvannak, egyre többen közöttük olyanok, akik elvesztették, vagy útban vannak, hogy elveszítsék az emlékeiket, emberi méltóságukat és mivoltukat. Az amerikaiaknak van egy mondásuk, hogy a leghatékonyabb mód a gondolatok összpontosítására az a tudat, hogy másnap hajnalban visznek felakasztani. Bár nálam semmi ilyen drámai esemény nem várható, legalább is remélem, de világos, hogy sok időnk nem maradt. Ez az oka annak, hogy a mi nemzedékünket, de főleg a Holocaust túlélőit, az utóbbi időben alkotási láz fogja el, könyveket írunk és adunk ki. Ég bennünk az elnyomhatatlan kényszer és az akarat, hogy számot adjunk, hogy beszámoljunk, hogy figyelmeztessünk, hogy emlékezetbe idézzünk, hogy eltemessük és megsirassuk azokat, akiket szerettünk, akik az életünknek részei voltak, és akiknek nemcsak, hogy nem jutott szemfedő és sírkő, gyászoló és emlékező, de akiknek a csontmaradványait is porrá törte és hamvait vízbe szórta egy bűnöző világhatalom. Azokat, akiket meggyilkoltak, még mielőtt elkezdheték volna az életet, azokat, akik az életüket megalázva és megkínózva fejezték be, és a nevük is el lett törölve, akiket megsemmisítettek, mint a kárt okozó rovarokat.

Főleg, a kötelességemnek érzem, kedves olvasó, hogy felrázzalak. Tudom, egy kicsit fennhéjázónak hangzik, de hadd maradjon itt. A pészachi Hagadá ezeröttszáz éve íródott, és megvagyom írva benne, hogy: „Nem csak egyszer akartak minket kiirtani, de minden nemzedékben van, aki ki akar bennünket irtani, de az Örökkévaló kiment a kezükből.” és tudom, hogy ezt már írtam valahol és azt is, hogy még gyerekkoromban gondoltam, hogy mennyivel egyszerűbb lenne Neki a munkája és nekünk az életünk, ha a helyett, hogy mindig kimentene a kezükből, már, ab ovo, nem engedné, hogy a kezükbe jussunk. Már írtam ezt, de nem felesleges ezt Neki eszébe juttatni.

E jó tanács ellenére, tény az, hogy mióta néppé lettünk, mindig nagyhatalmak és impériumok közötti viták gócpontjában találjuk magunkat. Egyiptom és Babel, a Plistim és Sziszra, a görögök, a rómaiak, mindnek velünk volt baja. Sőt, mielőtt még néppé lettünk, az Írás óva int: „Ne felejtsd el mit tett néked Amalék” Mit tett? a későbbiekről ítélve, valószínűleg semmi jót. De ki emlékezne ma az Amalék névre, ha mi nem említettük volna meg a Bibliában? Vagy a Hittire, vagy a Jevuszira?

Babel útjában voltunk és lerombolták az első Templomot és hetvenévi száműzetésbe vittek Babelbe, ahol unalmunkban megírtuk az első Talmudot és elfoglaltuk a leg-

jobb állásokat, úgy hogy hetven év után visszavittek oda, ahonnan jöttünk.

Felépítettük a második Templomot, bajaink voltak a görögökkel és Róma útjában voltunk, úgy hogy lerombolták a második Templomot és szétszórattunk a világban. A szétszórásunk óta, tehetetlen áldozatait vagyunk minden népnek, minden nemzetnek, minden vallásnak, minden falunak, minden részeges parasztnak. Kiűztünk városokból és országokból. A keresztes hadjáratok kezdetén minket mészároltak le először. A tizenkettedik században mészárlások és pogromok kíséretében kiűztek Németországból, és magunkkal vittük keletre a nyelvüket, a jiddis nyelv őseit. Angliából a tizennegyedik században. Spanyolországból, ahol abban az időben, izraelita vallású büszke spanyolok voltunk, az ottani kultúra élvonalában, vezető réteg a pénzügyekben, összeköttetésekkel a királyi udvarban, onnan a tizenötödik század végén lettünk kiűzve és vittük magunkkal a spanyol énekeket és a ladino nyelvet a Közel-Kelet összes országába. Zavartuk, Isten tudja miért Luther reformációját, és a katolikusok és a reformátusok ölték ugyan egymást, de minket előnybe helyeztek. Bogdan Chmelnicki kozákjai a lengyelek ellen lázadtak ugyan fel, de főleg a zsidókat ölték százezreivel, ezer fajta halál-nemekkel, amelyeket a beteges fantáziájuk kitalált és ebben az ellenségük, a lengyelek sem maradtak sokkal hátrább. Az orosz forradalom alatt, mint kapitalistákat üldöztek és az ukrainai Szemjon Petljura tízezer számra gyilkolt minket, azért, mert a bolsevista vezetőségben sok volt a zsidó. Az első világháború végén hasonló háttérű pogromok voltak Magyarországon, Romániában és Kroátiában.

Az első világháború végén, a szegényteljes vereség után Németország keserűséggel volt tele, a kispolgári rétegeket az infláció tönkretette, bűnbakot keresetek a vereség okára, és ehhez nem kellett messze menni, a zsidóságnak ezen a téren nagy praxisa volt mindig. A német zsidóságot, jobban mondva az izraelita vallású németeket a háború nem tette annyira tönkre gazdaságilag, mert ők jobban tudtak alkalmazkodni a számukra mindig változó és fenyegető, körülményekhez és ez fokozta az antiszemitizmust. Ezek az izraelita vallású németek vezető rétegek voltak a művészetek összes ágában, a sajtóban, a filmiparban, az orvosok és az ügyvédek között és főleg a nemzetgazdaságban is. Igaz ugyan, hogy a náci hangulatkeltés, amelynek a legfontosabb része a vad és véresszájú antiszemitizmus volt, egyre jobban tért hódított, de a kulturált Németországban teljesen elképzelhetetlen, hogy hű német hazafiakat, csak a vallásuk miatt megfosztanak a jogaiktól, vagy kiűzzenek a hazájukból. Ez, mint mondtam, teljesen elképzelhetetlen volt, amint teljesen elképzelhetetlen volt Ferdinánd és Izabella Spanyolországában, és amint, természetesen, teljesen elképzelhetetlen volt vitéz nagybányai Horthy Miklós Magyarországn. Teljesen elképzelhetetlen volt, de megtörtént. ■

Folytatjuk

Löwinger Mancsi szakácskönyvéből

Ünnepi készülődések

Hatodik osztály első osztályfőnöki óráján a tanító néni, akivel akkor találkoztunk először az ünnepi készülődés fontosságáról beszélt. Vallásos jellegű iskolába jártam, de akkoriba fiúk és lányok egy osztályban tanultak, nem úgy, mint ma. A tanító néni neve Zehává, a mai napig is emlékszek a szavaira. Az őszi ünnepek közelednek, sok előkészület nehezedik a háziasszonyok vállára: takarítás, bevásárlás, főzés sütés, mosás, vasalás, szóval egy perc nyugalom sincs ezekben a napokban.

A gyerekeknek mindig, de ezekben az időkben különlegesen be kell tartaniuk a tízparancsolat egyik legfontosabbikát: "Tiszteld az atyádat és anyádat azért, hogy meghosszabodjanak napjaid a földön, amit az Örökkévaló a te Istened ad neked!". Nagyon fontos segíteni a szülőknek az otthoni munkában Zehává szerint a fiúkra kell hagyni a nehéz munkákat, például a szőnyegek tisztítását, nehéz bútorok elmozdítását és ha kell, a lakás festését. A lányokra a könnyebb munkák maradnak mint az ablak tisztítása, padló mosás és a konyhai munkákban kell segíteniük. Akkoriban még senki sem hallott a feminizmusról, és senki sem gondolkodott az egyenjogúságról és arról, hogy különböző jogaik vannak a férfiaknak és nőknek. Nemcsak, hogy naivok voltunk, de akkoriban vallásos iskolában nem volt szó ilyen radikális elvekről. Mindenki meglepődött mikor az egyik lányka Yáél felállt és a következőt kérdezte: Az én fiútestvérem fiatalabb és gyengébb tőlem, én erős vagyok. Miért nem lehet nekem a nehéz házi munkákat elvégezni és ő csak port töröljön vagy krumplit hámozzon? Azonkívül, folytatta Yáél, mi lányok többet tudunk segíteni a házimunkába és a gyorsabban, sikeresebben végezzük el a feladatokat, a fiúk csak zavarnak.

A tanító néni egy pillanatra nem tudott mit válaszolni, mert szerinte ez egy provokatív kérdés volt. Az ő elvei szerint a világ úgy működik, hogy vannak női szerepek és vannak férfi szerepek. Ezek a sztereotípiák a világ végéig megmaradnak. Az osztályban nagy vita kerekedett mivel a fiúk megsértődtek Yáél nyilatkozatától. A tanító néni próbált rendet teremteni és azzal fejezte be az órát, hogy a szülőkre kell hallgatni, ők fogják elosztani a gyerekek között a házimunkát és nekünk szó nélkül kell elfogadni a szülők utasításait.

Nemrégem talákoztam Zehávával. Meghívott egy délutáni kávéra, mivel az ünnepek közelednek, a fenti epizódról beszélgettünk. Ma már nem olyan radikálisan gondolkozik mivel két lánya közül az egyik külföldön tanult civil pilótának és egyik híresebb repülőgéptársaságban most előléptették, utasszállító gépet vezet. Várja, hogy itt az országban kapjon munkát, mivel az El Al nemrégem vette fel az első vallásos pilótanőt. A másik lánya egy biotechnológiai kutatóintézetet vezet, ahol világhíres kísérleteket végeznek. És mit csinál Yáél, az első feminista? Sok évig tanított elemi iskolába, az utolsó tíz évbe igazgató lett ott és egy éve különleges pedagógiai díjat nyert

a sikeres módszerekért, amelyeket az iskolában bevezetett.

Feminizmus vagy antifeminizmus, az ünnepek közelednek, és vásárolni, sütni, főzni kell. Az ünnepekben nincs semmi diszkrimináció. Mindenki, nő, férfi, gyerek örömmel ül le az ünnepi asztalhoz és egyformán élvezik az ünnepi hangulatot. Ma már nem mondjuk, hogy a háziasszony ügyes kezét dicsérezzük mivel férfiak is részt vesznek az otthoni feladatokban.

Az ünnep tiszteletére sült csirke mazsolával, fügével, dióval és gránátalmával receptet írom le.

Hozzávalók: 8 db csirkecomb, 1 pohár füge, 1/2 pohár mazsola, 2 evőkanál barna cukor, 1 pohár vörös bor, 1 kávéskanál fahéj, 1 csomag datolya kimagozva, vagy baracklekvár, 1 pohár dió, 1/2 pohár narancslé, só, bors.

Elkészítés: A fügét, mazsolát, cukrot és bort a fahéjjal kb. 1/4 órát főzzük, kihűtjük. Összekeverjük a datolyát, vagy baracklekvárt, diódarabokat, narancslét és ízesítjük sóval és borssal. A csirkét ezzel bekenjük és pár órát vagy egy éjszakát pihentetjük, míg az ízek összeérnek. Hőálló tálba tesszük a csirke darabokat, rá a füge mazsola keveréket. Meleg sütőben 10 percig magas hőfokon sütjük, utána lecsökkentjük a meleget 170 fokra, letakarjuk alufóliával és 50-55 percig sütjük. A sütés közben lehet hozzá adni még édes vörös bort vagy narancslét. Az utolsó 5 percben levesszük a alufóliát hogy a hús barnuljon. Rizzsel vagy kuszkuossal tálaljuk, gránátalmával díszíthetjük. ■

Dr. Orna Mondschein

Érzékek ajtaja – különleges installáció

Budapest XIII. kerületében minden évben megrendezik a Pozsonyi úthoz közel eső területen azt a Pikniket, ahol bemutatkoznak a tágabb környék színházai, kulturális központjai, vállalkozói és civil szervezetei. A Bálint Ház standján ezúttal egy különleges „ajtó” várta az érdeklődőket. A kis rekeszek, nyílások, fiókok és audiovizuális elemek segítségével a zsidó ünnepek színes világát ismerheték meg az érdeklődők. Látni, hallani, tapintani, ízlelni és szagolni lehetett a közelgő rendkívüli napokat. Az oktatási eszköz számos kérdést is „feltett” a látogatóknak, termé-

szetesen a helyes válaszok is megtudhatók voltak egy-egy ajtó kinyitásával.

Az installáció a Bálint Ház szinte teljes csapatának összefogásában készült el, vidám perceket szerzett a szabadtéri rendezvényre érkezőknek. A kivitelezésben oroszlán-rész jutott Repper Ritának, Fodor Natáliának, Pál Miklósnak, Berényi Péternek és Lantai Dávidnak. ■

Paszternák-Szendy Barbara,
a projekt felelőse

Rekonštruovali Novú synagógu v Žiline

Rozhovor s Marekom Adamovom – II. časť

Narodil som sa v novembri 1978 v Žiline, študoval v Bratislave na FiFUK kulturológiu a manažment kultúry. Okrem stáží (napríklad v Kulturfabrik v Luxembursku) som nikdy nikde nepracoval, pretože už v roku 1998 sme ako vysokoškolskí s priateľmi založili občianske združenie Truc sphérique (v ktorom som riaditeľ) s cieľom podporovať súčasné umenie, kultúru a komunitný život.

„Nová synagóga je pre nás hlavne lekciami z kontroly. Živelný a nestabilný proces, ktorý je riadený kolektívne, zahŕňa množstvo aktérov a je neustále sprevádzaný nepredvídateľnými zmenami spôsobenými novými zisteniami počas odkryvania pôvodného objektu, ale aj postupne vyvíjajúcim sa pohľadom na jeho nové využitie. Nie je možné postupovať tak, ako sme my architekti zvyknutí pri konvenčných projektoch. V situácii, v ktorej neexistuje žiadna ucelená projektová dokumentácia a väčšina rozhodnutí sa robí takpovediac "on-site", je prakticky nemožné udržať si absolútnu kontrolu nad projektom. Pre architekta to môže byť veľmi frustrujúce. Je nevyhnutné hľadať adekvátne architektonické stratégie. Zásadný zlom nastal v momente, keď sme sa rozhodli túto kontrolu uvoľniť. Bolo treba sa naučiť vybrať si to, čo je podstatné, čo drží projekt pokope a vyčleniť časti, ktoré znesú vyššiu mieru improvizácie. Vyžaduje to, samozrejme, istú mieru vzretosti, dôvery a vzájomného rešpektu medzi jednotlivými aktérmi, ktorí sa podieľajú na procese návrhu a zhmotnenia stavby. Čiastočná strata kontroly sa tak stáva produktívnou metódou.” (Martin Jančok, hlavný architekt obnovy).

Zrejme najväčším problémom bolo, samozrejme – ako získať viac než milión eur potrebných na rekonštrukciu a ako tento pre malé občianske združenie obrovský projekt zvládnuť. Sami sme projektovali, stavali, zháňali peniaze, robili program a PR, plánovali budúcnosť a súčasne chodili do svojich pôvodných zamestnaní, aby sme mali z čoho žiť. Vyčerpávajúca kombinácia.

O fundraisingu by sa dalo hovoriť veľa, ale pravdou je, že pod tlakom úlohy prekračujúcej naše možnosti a schopnosti, sme od začiatku živelne lovili všade, kde sa dalo a kombinovali zbierky, dary, sponzorov aj verejné granty, akékoľvek a na čokoľvek, len aby sme sa nezastavili a mohli kúsok po kúsok pokračovať. Áno, podarilo sa to nakoniec, ale je to vydreté víťaz-

stvo a je v ňom aj veľa šťastia. Často sa nám nepodarilo peniaze zohnať vôbec, a tak sme veľa vecí jednoducho urobili zadarmo, čo je samo o sebe pekná vec, ale pri takom objeme prác je to aj za hranicou zdravého rozumu. Na takýto projekt treba oveľa peňazí ako milión či milión a pol. Živelný prístup však priniesol aj veľa pozitívnych momentov a vďaka nemu máme zoznam tritisíc ľudí, ktorí nám nejakým spôsobom pomohli – toľko priateľstiev na žiadnom inom stavenisku u nás nevzniklo. Podarilo sa aj to, čo sme tvrdili na začiatku – že sa pokúsime polovicu zdrojov získať z iných ako verejných. Najväčšími verejnými grantami boli – Granty EHP (nórske fondy), EÚ, MKSR, ÚZŽNO, Mesto Žilina. Najväčšími súkromnými podporovateľmi boli – Počítače a Programovanie, Nadácia Kia Motors Slovakia, Nadácia Orange, Nadácia Slovenskej sporiteľne, ale sila súkromnej podpory spočívala najmä v tom, že išlo o desiatky sponzorov a grantov a tisíce darov – vo verejnej zbierke evidujeme takmer 3-tisíc malých darcov.

Mali sme tiež šťastie, že sa k nám pridali (zo strachu, že to nezvládneme, alebo preto, že uverili, že na to máme?) odborníci – reštaurátori, pamiatkari, historici, projektanti, stavbári, fundraiseri, marketéri, umelci. Niektorí zvládali živelný proces a improvizáciu lepšie, iní ťažšie, ale nikto to nezabalil a každý priniesol to najlepšie. Výsledok je zvláštnym úkazom kolektívneho diela a nemusíme sa zaň hanbiť, stále držíme spolu a nerozpadli sme sa, hoci na to bolo veľa „krízových“ dôvodov.

Aké využitie sa plánuje?

Nová synagóga Žiline bude centrom súčasného umenia a kultúry. Základom programu budú výstavy súčasných umelcov doplnené sprievodnými aktivitami (prednáškami, workshopmi, diskusiami atď.) a okrem toho budeme hostiť ďalšie kultúrne a komunitné aktivity – koncerty, festivaly, konferencie...

To, prečo to vlastne robíme, sme si uvedomovali len postupne a zostáva to naďalej ako najdôležitejšia otázka, hoci sme od začiatku okrem Behrensovej architektúry ako motivácie tvrdili aj to, že chceme dať pamiatke nový život. To nás odlišuje od iných – tí istí ľudia málokedy rekonštruujú kultúrnu inštitúciu aj ju naplňajú obsahom a ďalších 30 rokov prevádzkujú. Od prvého roku, hneď po prvých rekonštrukčných (demolačných) prácach sme spustili umelecké a kultúrne akcie – asi to už ani inak po rokoch strávených na Stanici Žilina-Záriečie nevieme (a ani nechceme?) robiť. Pootvorenia, počas ktorých sa v rekonštruovanej budove striedali výstavy, koncerty, festivaly, stretnutia, priviedli na stavenisko tisíce ľudí. Chvalabohu sa nikomu nič nestalo a môžeme hrdo tvrdiť, že sme architektúru nového kultúrneho centra v synagóge naplno otestovali – a vďaka skúsenostiam z týchto akcií ju aj menili a prispôbovali.

Veľmi chceme, aby vznikajúca kultúrna inštitúcia a jej program boli z 21. storočia, aby sa tu diali veci, ktoré budú premyslenou kombináciou kritického diskurzu a produkcie umenia, na lokálnej úrovni aj s výrazným komunitným rozmerom. Pootvorenia boli dobrým testom, či sa práve v rovne budúceho programu môže odhrať (ďalšie) skutočné dobrodružstvo.

Kde je možné sledovať vaše aktivity na internete?

www.novasynagoga.sk, www.facebook.com/novasynagoga, [www.flickr.com/novasynagoga](https://www.flickr.com/photos/novasynagoga/).

Aké plány sú s rozvojom synagógy v budúcnosti?

Zmluvu na objekt máme do roku 2041. Potom sa uvidí. ■

„Tajomstvom zmierenia je spomínanie“ Pamätný deň holokaustu v gymnáziu

Na Slovensku je 9. september Dňom obetí holokaustu a rasového násillia. Od roku 2003 si žiaci základných a stredných škôl v tento deň pripomínajú hrôzy holokaustu. V súčasnosti, keď prešlo už viac ako päťdesiat rokov, už takmer niet takých, ktorí toto strašné obdobie prežili, ktorí boli svedkami týchto útrap židovského národa. Je našou povinnosťou spomínať na obeť holokaustu a vzdať úctu tým, ktorí proti nemu bojovali.

V apríli 2003 inicioval Imre Andruskó, riaditeľ Gymnázia Jánosa Selyeho, zorganizovanie Pamätného dňa holokaustu v spolupráci so Židovskou náboženskou obcou v Komárne. Jeho cieľom bolo informovať študentov komárňanskeho gymnázia o tejto strašnej kapitole našej histórie a formálnymi a neformálnymi metódami výučby spomínať na židovských obyvateľov nášho mesta.

Dňa 8. septembra sa študenti 2. ročníka zhromaždili pred budovou školy, aby spoločne spomínali na obeť násillia prednáškou učiteľky dejepisu Irén Deák. Trojhodinová prednáška mala okrem spomínania za cieľ aj to,

aby žiaci lepšie chápali minulosť, aby vzbudila empatiu a poznanie, že holokaust bol obrovskou stratou pre celé ľudstvo. Preto musíme zabrániť genocíde kdekoľvek na svete. Študenti mohli nahliadnuť do života komárňanskej židovskej komunity, v synagóge si vypočuli krátku prednášku v podaní Antona Pasternáka a dr. Tomáša Nováka, a následne sa vybrali na židovský cintorín, aby sa oboznámili s pohrebnými zvykmi tohto národa. Potom si prezreli hroby, mená, nápisy a symboly náhrobných kameňov. Po návrate do školy si pozreli náučný film Oči holokaustu.

Každá takáto spomienka zároveň tvorí našu súčasnosť. V 21. storočí naši študenti potrebujú spoznať skutočnú minulosť, aby sa z dejín mohli poučiť. Nestačí vedieť o zázrakoch, musíme vedieť aj o hrôzach histórie. A, samozrejme, aj o významných osobnostiach maďarskej kultúry, ktorí toto strašné obdobie prežili – o Alfrédovi Hajósovi, Istvánovi Örkényovi, Frigyesovi Karintym, Ede Tellerovi, Imre Kálmánovi, Jánosovi Neumannovi... Musíme hovoriť aj o „pravých ľuďoch v nefudských časoch“, ako napríklad o Vilmo-

sovi Aporovi, Endre Bajcsy-Zsilinszkom, Raoulovi Wallenbergovi. Súčasťou spomínania musí byť aj niekoľko dodnes nezodpovedaných otázok, ktoré nás nútia k zamysleniu: Prečo sa to stalo? Čo môžeme urobiť v záujme toho, aby sa to nemohlo nikdy zopakovať voči žiadnej náboženskej, etnickej či národnej komunite?

V Gymnázium Jánosa Selyeho podporujeme každoročné organizovania Pamätného dňa holokaustu. Žiaci sa prostredníctvom prednášok o holokauste a iných genocídach musia dovtípiť: takéto hrôzy, ktorých sa ľudia dopustili, sa môžu zopakovať. To, čo sa stalo židovskému národu, sa môže stať iným. Spomíname na obeť a pokúšame sa pochopiť, čo sa vlastne pred 70 rokmi udialo. V čase, keď dali voľný priebeh rasizmu, predsudkom a nenávisť. Odhalenie a pochopenie príčin je dôležité pre súčasnosť. Pocity „nadradenosti“ funguje len vtedy, ak „vykreujeme“ toho „podradného“, v porovnaní s ktorým sa za nadradených považujeme. Úprimným vyslovením historických ponaučení „môžeme osloviť ľudí a duše, aby sme budúce generácie správnymi vzdelávacími programami a výchovou k úcte k sebe samým i ostatným, pripravili na budovanie ľudskejšieho sveta“. ■

*PaedDr. Zsuzsanna Králik,
organizátorka*

Zvláštna cena pre gymnazistov so Šiah

Dňa 26. mája 2017 sa v Budapešti, v Spomienkovom centre holokaustu konalo vyhodnotenie súťaže vyhlásenej Nadáciou Centropa.

Bola to prvá súťaž zameraná na výrobu videofilmov pre žiakov V4-ky, organizovaná touto nadáciou. Súťaže, ktorú finančne podporil Vyšehradský fond, sa svojimi krátkymi filmami zúčastnili poľskí, maďarskí, slovenskí a českí študenti. Za úlohu mali zhotoviť maximálne 5-minútový videofilm, ktorý v krátkosti zhrnul históriu a tragédiu židovského obyvateľstva danej obce. Do súťaže bolo prihlásených takmer 40 videofilmov, ktoré hodnotila medzinárodná komisia. Študenti našej školy – Gymnázia Györgya Szondyho v Šahách –, menovite Benjámín Jablonský, Roland Alföldi, Botond Bolgár, Gergely Révész a Boglárka Lészkó svojím filmom o histórii a tragédii židovského obyvateľstva mesta Šahy získali

OSOBITNÚ CENU POROTY! Mentorom študentov bol pedagóg Tibor Tóth. Výroba krátkeho filmu bola časovo i obsahovo náročná. Samotnému nahrávaniu predchádzal podrobný výskum, fotili a filmovali pamätné miesta židovstva v Šahách, ba dokonca sa im podarilo získať jedinečný historický zdroj: záznam rozhovoru s jedným preživším holokaustu, o ktorom doteraz takmer nikto nevedel. Krátku časť tohto záznamu použili aj v samotnom filme. Výroba filmu bola skutočnou kolektívnou prácou, ale najväčšiu časť práce spočívajúcu v zostrihu a réžii vykonal Benjámín Jablonský. Film opatrili aj anglickými titulkami – bola to požiadavka zo strany organizátorov súťaže. Na slávnostnom vyhlásení výsledkov sa, žiaľ, traja členovia kolektívu nemohli zúčastniť, zvláštnu cenu poroty prevzala Boglárka Lészkó a Botond Bolgár. Na budapeštianskom podujatí sme sa zúčastnili spolu s trojčlennou skupinou slovenského gymnázia (aj oni vyrobili film do súťaže). Naším šikovným študentom zo srdca blahoželáme, sme na nich hrdí! ■

TT

Po stopách pestrého sveta diaspóry

Európsky deň židovskej kultúry v Komárne

Už tradične sme sa zapojili do tejto európskej iniciatívy – dvere synagógy sme otvorili dokorán pre všetkých záujemcov. Podujatie sa konalo v zrekonštruovaných priestoroch budovy pri synagóge.

V rámci predpoludňajšieho programu odznela prednáška poslucháča doktorandského štúdia Židovskej univerzity a pedagóga Gymnázia Sándora Scheibera v Budapešti Istvána Balogha o blížiacich sa sviatkoch. Po ňom nasledovala prezentácia Tibora Skluta z Dunajskej Stredy, ktorý nám predstavil techniky sebaobrody pochádzajúce z Izraela. Najmenších čakal detský kútik, kde im Barbara Szendy-Paszternák pripravila hry o sobote a židovských sviatkoch. Po kóšer obede privezenom z Budapešti, v rámci ktorého sme zablagožehali aj našej jubilantke, vedúcej kancelárie ŽNO, Judite Haasovej, nasledovala prednáška o skúmaní rodokmeňa. Odborníčky na túto tému, Szand-

ra Gerő a Anikó Udvarhelyi, pracovníčky Centra pre výskum rodín Maďarského židovského múzea a archívu odpovedali aj na otázky poslucháčov, aby im aj takýmto spôsobom pomohli pri hľadaní vlastných predkov. Na záver vedeckej sekcie odznela prednáška Karola Vajdu, docenta Univerzity Jánosa Selyeho v Komárne, na tému 150-ročný „emancipačný zákon“.

Pred koncertom skupiny Docpiano Band sme v synagóge odovzdali ceny Kehila a Kehila-Haver. Deň sme ukončili hudbou – vystúpením dr. Máté Juhásza a Andrása Kovácsa, hudobných veľvyslancov Maďarského Rotary s názvom HAKOL BESEDER.

Ďakujeme Magde Vadász za simultánne tlmočenie a všetkým tým, ktorí nám pomohli tento deň zorganizovať a zrealizovať! ■

PA

Ceny Kehila a Kehila Haver 2017

Laureátmi Ceny Kehila v tomto roku sú:

Prof. MUDr. Pavel Traubner – Neurológ a bývalý dekan Lekárskej fakulty Univerzity Komenského, čestný predseda Zväzu židovských náboženských obcí v Slovenskej republike prežil holokaust. Svojou prácou sústavne pomáha malým komunitám nášho regiónu a vždy s radosťou zavíta do Komárna.

István Neubarth – Majster hodinár zo Székesfehérváru, predseda miestnej komunity, sa každodenne podieľa na tom, aby tradície židovského národa zotrvali. Okrem organizovania náboženského života sa venuje organizácii výletov a spoločenských udalostí. Často sa musí rozhodne postaviť proti prejavom extrémizmu. Bolo to tak aj v nedávnej minulosti, keď sa mu podarilo zabrániť inštalácii sochy Bálinta Hómana.

Ceny Kehila Haver

Dr. Zsuzsanna Antala – Rodáčka z Komárna. Študovala maďarský a slovenský jazyk na Univerzite Komenského a v Szegede. Je vedúcou redaktorkou slovenskej národnostnej relácie Domovina, vysielanej v Maďarskej televízii, a filmovou režisérkou. Vo svojej práci sa venuje predovšetkým tématike cirkevnej hudby a histórii umenia, súvisiacich so životom menšín. Ako obyvateľka mesta Szeged navštevuje podujatia miestnej komunity. Vo svojich reportážach vyjadruje sympatiu voči našej náboženskej obci.

Márta Varsányi – Pedagogička, jazykovedkyňa, redaktorka. Po ukončení štúdia slovenského jazyka a estetiky na Univerzite Komenského vyučovala v našom meste študentov z Vietnamu a Severnej Kórei, neskôr pôsobila na gymnáziu s vyučovacím jazykom maďarským. V záujme efektívnejšej výučby slovenčiny redigovala nejednu učebnicu a pomocné materiály. Neskôr založila vlastné vydavateľstvo. Na sociálnych sieťach je medzi prvými, ktorí protestujú

proti prejavom rasizmu a antisemitizmu, ostro kritizuje akúkoľvek podobnú činnosť.

Dr. Péter Simonik – Docent Fakulty Jánosa Apáczai Csere Univerzity Istvána Széchenyiho. Skúma miestnu históriu. Pravidelne prednáša na konferenciách venovaných histórii židovstva. Jeho práca Kamienky pokryté uholným prachom hovorí o spoločenskej a ekonomickej situácii židovského obyvateľstva v Tatabányi od obdobia otvorenia babe až po koniec II. svetovej vojny. Rediguje knihu o jednom zo zakladateľov maďarského baníctva, Jenő Vidovi. Za jeho výskum histórie židovského obyvateľstva v Tatabányi ho na uznanie navrhol Spolok maďarsko-izraelského priateľstva Hanny Szenes.

Ludovít Chládek a Juraj Slabík – Za ich činnosť pri rekonštrukcii židovského cintorína v Zlatých Moravciach a za obnovenie domu smútku. Zozbierali dostupné dokumenty o živote zaniknutej komunity a prezentovali ich v rámci výstavy. Organizujú pamätné dni holokaustu a stretnutia obyvateľov mesta, ktorí našli svoj nový domov inde. Z ich činnosť im cenu navrhol udeliť Ing. Jozef Dukes. ■

Po stopách tradícií a zázrakov...

Dňa 27. augusta členovia našej komunity opäť nasadli na autobus a vybrali sme sa na náš tradičný jesenný výlet. Navštívili sme Budapešť, kde nás čakal bohatý program. Našou prvou zastávkou bola jedáleň Základnej školy a gymnázia Sándora Scheibera, kde sme skonzumovali kóšer obed a potom sme sa vybrali do ulice Dohány. Nazreli sme do synagógy plnej turistov, potom nás obnovenou expozíciou Maďarského židovského múzea a archívu sprevádzala pani riaditeľka Zsuzsanna Toronyi. Vzrušujúca – mnohými historkami spestrená – prehliadka bola obrovským zážitkom pre každého z nás. Mali sme trochu času na prechádzku pamätnou záhradou, a už aj sme pokračovali v našej ceste do Starého Budína, kde sme si v Paláci zázrakov pozreli tri interaktívne výstavy. Sprevádzal nás nimi vedecko-komunikačný vedúci inštitúcie, András Paszternák. Následne sme boli svedkami chemických pokusov – takýmto spôsobom sme si uctili pamiatku významnej osobnosti maďarskej výroby liečiv, Geona Richtera. Po zaujímavých vedeckých zážitkoch sme sa prešli do synagógy Frankel, kde sa konal klezmerský večer v rámci Letného židovského festivalu. Hudobná skupina Klezmerész, miestny spevácky zbor, kantor Gergely Nógrádi a ich hostia vyčarili v sídle miestnej komunity skutočne zázračnú atmosféru. Mnohí z nás si chytľavé melódie pospevovali aj cestou domov. Do Komárna sme sa vrátili plný zážitkov. Vďaka patrí všetkým, ktorí boli nápomocní pri organizovaní a uskutočnení tejto cesty! ■

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia!

Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Od 1. januára 2008 môžete zasielať peniaze na nasledujúce účty (je možnosť platiť osobne na sekretariáte, ako aj poukázanie peňazí šekom):

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900- Slovenská sporiteľňa alebo
10103804/5200- OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovenská republika

IBAN: SK060900000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

alebo

IBAN: SK525200000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Ďakujeme!

Krátke správy

☆ ŽNO, Klub Shalom a vydávanie Spravodajcu podporili: dr. Ondrej Földes (Bratislava), Mária Megó (Komárom), dr. Máté Juhász (Szeged) a anonymní darcovia. Ďakujeme!

☆ V dňoch 12. a 13. septembra 2017 sa konala IX. medzinárodná vedecká konferencia Univerzity Jánosa Selyeho v Komárne. V teologickej sekcii odznali dve prednášky so židovskou tematikou v podaní dr. Pétera Róberta a Mihálya Riszovanného. Našu obec na podujatí zastupoval dr. Tamás Novák.

☆ Aj v septembri k nám zavítali hostia. Naši tuzemskí i zahraniční sponzori s radosťou navštevujú naše zrekonštruované priestory a synagógu.

☆ Zakúpili sme nové knihy pre Knihnicu Bélu Spitzera. Po sviatkoch opäť srdečne očakávame našich čitateľov.

☆ Upútavka: Slávnosť Chanuky sa v Židovskej náboženskej obci v Komárne bude konať v nedeľu, 17. decembra. Privítame medzi nami významných hostí. Každého srdečne očakávame.

☆ Kancelária ŽNO a cintorín budú počas jesenných sviatkov zatvorené v nasledujúcich dňoch: 5.-6. a 12.-13. októbra.

Gratulujeme! Bis 120!

Zablahoželali sme aj našej jubilatke, vedúcej kancelárie ŽNO, Judite Haasovej.

Európsky deň židovskej kultúry

Koncert skupiny Docpiano Band (strana 3.)

Sukot v Komárne s koncertom Andrei Malek

Židovská náboženská obec v Komárne touto cestou každého srdečne pozýva na svoje podujatie pri príležitosti sviatku Sukot, ktoré sa uskutoční v nedeľu, **8. októbra 2017 o 14.30 hodine** v budove Útulku.

Program:

- Hlavný rabín dr. Alfréd Schöner o význame sviatku
- Predstavenie novej knihy Györgya Ságiho
- Koncert duetu Andrea Malek-Bandi Jáger

Hudobná skupina Malek Andi Soulistic: vznikla zo spolupráce známej speváčky a klaviristu-skladateľa Bandiho Jágera v roku 2016. Bol to mimoriadny projekt súčasnej svetovej hudby, ktorý si teraz môžete vypočuť v podaní tohto duetu. Názov "Soulistic" poukazuje na hudbu duše a na úzke spojenie medzi dušou a hudbou. Teraz vám prinášajú najkrajšie židovské melódie, resp. skladby klasických a moderných židovských autorov, ako aj zabudnuté maďarské ľudové piesne.

Srdečne každého očakávame v Útulku! Predbežná registrácia na adrese ki-le@menhaz.sk do 4. októbra 2017. ■

Myšlienky redaktora

Sedím v komáriňanskej synagóge, je prvá septembrová nedeľa. Pred niekoľkými minútami začal program Európskeho dňa židovskej kultúry. Pred archou stojí pán profesor István Balogh a prednáša o židovských sviatkoch. Mám na starosti premiatanie obrázkov spestrujúcich jeho výklad, a pritom mám čas trochu sa zamyslieť v objatí historických stien. V tomto čase, keď nás delí už len niekoľko týždňov od Vysokých sviatkov, sa už dlhé roky stretávame s členmi našej komunity, s hosťami z regiónu a našimi sympatizantmi. Tváre, sa samozrejme, z roka na rok menia. Ale priestory sú každoročne naplnené zvláštnou atmosférou Útulku a oslavy židovskej kultúry. Je dobré tu pobudnúť, učiť sa a učiť ostatných.

Z Komárna si dnes večer každý odnesie drobné zrnko, či kúsok mozaiky. Možno to bude biblický príbeh, možno číselný údaj z niektorej prednášky, alebo melódia z koncertu. Rokmi sa tieto detaily pospájajú, obohatia naše vedomosti o tomto prastarom náboženstve.

Zostáva nám zaželať si, aby boli priestory Útulku v prvú septembrovú nedeľu naplnené ešte po dlhé roky. Strávme tieto mimoriadne nedele spolu. ■